

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja az Állatorvostudományi Egyetem Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum

29. évfolyam
(2025)
1. szám

Szakirodalom keresése gyorsan és hatékonyan

Az állatorvosi szakirodalom gyors és hatékony megtalálása kulcsfontosságú a hallgatók, az oktatók és a gyakorló állatorvosok számára egyaránt. A könyvtár igyekszik összegyűjteni és közreadni olyan hasznos tippet, amelyek segítségével könnyebben és eredményesebben kereshetők szakirodalmak az egyetemi könyvtárban és az online adatbázisokban.

1. Könyvtári katalógus – <https://opac.univet.hu/>

Ez lehet a keresés egyik elsődleges kiindulópontja, ha magyar szakirodalmat keres valaki. Így érdemes keresni:

- szerző vagy cím alapján, ha konkrét könyvet vagy egyebet keresünk
- kulcsszóval, ha egy adott témakörrel szeretnénk forrásokat találni.

TIPP 1.: A pontosabb találatokhoz használjuk a dokumentumtípusra történő szűkítést a keresésnél! Pl.: könyvek, cikkek.

TIPP 2.: A találatok listáját pontosíthatjuk a bal szélen lévő szűkítőkkel, mint pl. a tárgyszavak vagy a szerzők. Pl.: kólika.

2. Online elérhető források

Az állatorvos-tudomány utóbbi években megjelent szakirodalmának nagy része digitálisan és/vagy online is elérhető. Az alábbi adatbázisok különösen hasznosak, és van köztük olyan, amely otthonról, szabadon is hozzáférhető.

PubMed: szabadon hozzáférhető, állatorvosi és orvostudományi kutatásokat is tartalmazó adatbázis. Saját, teljes szövegeket tartalmazó archívuma a Pubmed Central, amely több mint 5 millió teljes terjedelmű szakcikket tartalmaz.

Scopus és Web of Science: előfizetéshez kötött bibliográfiai adatbázisok, amelyekben a citációkat, vagyis a hivatkozásokat is nyilvántartják.

CAB Abstracts: előfizetéshez kötött adatbázis, amely a mezőgazdasági és az állatorvosi cikkek tárháza. Az összefoglalók mellett teljes szövegeket is tartalmaz állatorvosi folyóiratokból, mint pl. a Veterinary Pathology, a Journal of Feline Medicine and Surgery vagy a Veterinary Research. Jelenleg az EBSCO felületén keresztül érhető el a könyvtárban.

ScienceDirect, SpringerLink, Nature és Wiley Online Library: teljes szövegű cikkeket tartalmaznak, de mind egyik előfizetéshez kötött, így elsősorban az egyetem területén érhető el az olvasóink számára.

TIPP!: Ne használjuk a „Full text” szűrőt, mert csupán az adott adatbázisban teljes szöveggel elérhető cikkeket kapjuk meg!

3. Hatékony keresési stratégiák

Az adatbázisokban többnyire alkalmazhatók a következőkben röviden összefoglaltak, legyenek azok könyvtári katalógusok, teljes szöveges, bibliográfiai vagy citációs adatokat tartalmazó adat-

bázisok. A keresések során az egyes keresett kifejezések közötti kapcsolatot írhatjuk le velük, amely pontosabbá és ezzel együtt gyorsabbá teheti a keresést.

- **Boole-operátorok:**
 - o **AND** – összeköti a kulcsszavakat, ezzel szűkíti a találati listát (pl. „canine AND cardiology”)
 - o **OR** – bővíti a találati listát (pl. „feline OR cat”)
 - o **NOT** – kizár bizonyos szavakat (pl. „parasite NOT flea”)
- Szűrés egy rövidebb időszakra: a keresést az elmúlt 5-10 év releváns kutatásaira korlátozzuk.

TIPP: Egy jó cikk hivatkozásait átnézve további hasznos forrásokat találhatunk.

4. Hivatkozások kezelése és jegyzetelés

Abban az esetben, ha sok adatbázisban keresünk, több forrást tekintünk át, akkor a felhasznált irodalmakat érdemes egy hivatkozáskezelő programmal számontartani.

- **Zotero:** szabadon hozzáférhető program, amely több operációs rendszerhez is elérhető. Egyes adatbázisokban vagy weboldalakon a Zotero automatikus forrásgyűjtést végezhet (a használó kérésére), illetve az összegyűjtött bibliográfiai információk alapján általa egyszerűen létrehozható egy-egy irodalomjegyzék is.

- **EndNote (Web):** fejlettebb hivatkozáskezelő pl. kutatók számára.

TIPP: Mindig **jegyzeteljük ki a kulcsinformációkat és vezessük pontosan, mely forrásból származnak**, hogy később könnyen visszakereshessük őket.

5. Kérdezzék meg a könyvtárost!

Ha elakadnak a keresésben, bátran forduljanak a könyvtár munkatársaihoz! Segíteni tudnak:

- az adott témakörhöz legjobban illeszkedő, elérhető adatbázisok ajánlásában,

- adatbázisok használatának bemutatásában,
- az idézés szabályainak tisztázásában és a plágium elkerülésében.

6. Összegzés

A hatékony keresés időt és pénzt spórol meg, amikor hozzásegíti az állatorvost a pontos és megbízható információk megtalálásához. Ha ezeket a keresési tippeket alkalmazzuk, könnyebben eligazodunk a tudományos források között, legyen szó szakdolgozatról, kutatásról vagy akár a napi állatorvosi gyakorlatról.

Ha további kérdésük van, látogassanak el az egyetem könyvtárába vagy keressék online forrásainkat!

Az MI-műveltség

Az új technológiai megoldások a korábban is meglévő ismeretek, készségek és képességek fejlesztését igénylik, ezért nem lehet ez másképp a mesterséges intelligencia esetében sem. Az utóbbi években az MI térnyeréséhez kapcsolódva az információs és digitális műveltség témaköre kiegészült a címben említett újfajta műveltséggel.

Ez azonban ma még nem minden esetben jelent egységes fogalomkört és elvárásokat. A Noctua keretei nem teszik lehetővé, hogy helyben felsoroljuk a cikkhez felhasznált forrásokat, de az irodalomjegyzék és ajánló bibliográfia a könyvtártól megkérhető (library@univet.hu).

Az MI-műveltség elősegíti, hogy az egyre szélesebb körben elérhető MI-alkalmazások kapcsán az emberek képessé váljanak az új technológiai megoldások tudatos, hatékony és etikus használatára.

A témakör tárgyalását onnan indítjuk, hogy melyek azok a kulcspontok, amelyek az ember – MI-együttműködés sikerének alapjai lehetnek. Az első a modernkori MI fejlődésének története, amelynek része az alapfogalmak megismerése is. Ezek segítségével sajátítható el az a képesség, hogy valaki felismerje, hogy MI működik valamilyen vagy MI működött közre az adott dolog létrehozásában. Ebben az esetben természetesen el kell tekinteni azoktól az esetektől, amelyekben tudatosan igyekeznek elrejtteni az MI alkalmazásának tényét a használók elől. Azonban a megfelelő alapismeretek még ilyen ese-

tekben is többletesélyt adnak a használnak, hogy azonosítsa az MI alkalmazásának tényét. Ide kapcsolódik az algoritmus fogalma és a programozás alapjainak ismerete, amelyekkel megérthető, hogyan működnek az MI-nek nevezett megoldások.

Az MI-felismerés képességén alapozzuk annak megértését, hogy a ma elérhető mesterséges intelligenciák mire képesek és mire nem. Ugyanis a technológia alapjainak ismeretével felvértezve képessé válhatunk arra, hogy reális elvárásokat támasszunk az MI-megoldásokkal szemben. A reális elvárások, illetve a korlátok ismerete lehetővé teszi számunkra, hogy megfelelő helyen, időben és módon válasszunk MI-alkalmazást, amely hatékonyabbá teszi a munkavégzést anélkül, hogy kockára tenné munkánk sikerét.

Szorosan kapcsolódik ehhez a pont-hoz az MI tanulásához, működéséhez szükséges adatok szerepének megértése. Az, hogy az adott rendszer milyen adatokat használ, milyen adatokon tanult, kulcsfontosságú a működése szempontjából. Az ember alkotási folyamatát nagyban befolyásolják korábbi tapasztalatai, amelyekre építünk is. Az MI esetében a tanulásához használt adatok tulajdonságai hatással vannak az eredményre, ezért fontos, hogy megfelelő adatokon tanuljanak.

Az MI működése befolyásolásának lehetősége olyan képesség, amelynek mibenléte is ezen kompetenciakörbe tartozik. Aki érti, hogyan működik a megerősítő tanulás, és milyen fontos szerepe van ebben az embereknek, az képessé válik felmérni, hogy ő maga is hatással lehet és van egyes MI-k működésére. Vagyis az MI működésének nem elszenvető, hanem irányítói vagyunk. Ide kapcsolódik a promptírás képessége, amely a korábban az információs műveltség részeként kialakult kereséssel kapcsolatos kompetenciák további fejlődéseként értelmezhető.

A mesterséges intelligencia etikai vonatkozásai az elmúlt években előtérbe kerültek mind az akadémiai, mind a vállalati szférában. Ennek ellenére a használóknak maguknak is meg kell érteniük, mit jelent az, hogy egy MI elfogulttá válhat akár a felhasznált adatok, akár a működés közben kapott visszajelzések által.

Az adatvédelem szorosan összefügg az MI alkalmazásával is. Egy chatbot, egy fordítóprogrammal, egy gene-

ratív MI-vel, egy képmódosítást végző MI-vel írott, beszélt szövegekkel, képekkel léphetünk kapcsolatba. Ugyanakkor a kommunikáció kialakításához az üzenet olyan személyes vagy üzleti információkat tartalmazhat, amelyeket más esetben nem osztanánk meg harmadik féllel, azonban az MI mint gép felé elküldjük. Ezáltal sok esetben elmenthetővé tesszük vagy részét képezi az adott rendszer tanulásának, és a későbbiekben sem feltétlenül kapunk valós képet arról, hogy hogyan és mire használják fel ezeket az információkat. Emiatt tudatos adatkezeléssel, az adatbiztonsági kérdések átgondolt alkalmazásával kell az új megoldások felé fordulni, mert mint oly sok biztonsági kérdés esetén, itt is igaz, hogy a rendszer leggyengébb pontja az ember maga, és a rendszer csak annyira erős, amennyire a leggyengébb láncszeme.

Az, hogy az MI mely területeken és milyen mértékben befolyásolja a társadalmat és a környezetet, újabb kihívás az emberek számára. Ennek alapján kellene ugyanis határozni, hogy hogyan támogatható az MI által az esélyegyenlőség, valamint milyen intézkedésekkel csökkenthető a digitális szakadék. Vagyis melyek azok a megoldások, amelyek lehetővé teszik, hogy a társadalom számára és az egyének számára is haszonnal legyenek alkalmazhatók ezek a megoldások.

A bemutatott kompetenciák elsajátításának legjobb módszereként a formális és informális tanulás kombinációját szokták leírni. Ez magában foglalja a formális oktatás klasszikus előadás- vagy gyakorlatformátuma mellett pl. az akár MI-vel támogatott interaktív tanulást épp úgy, mint az informális tanulásként ismert önálló vagy közösségekben létrejövő tanulást, amely lehet egy családi beszélgetés is, vagy akár MI-megoldásokat, amelyek bevezetnek korunk mesterséges intelligenciájának működésébe. A leghatékonyabbnak tartott módszer az előzőekben felsoroltak kombinációja, amely az adott közösség (pl. állatorvosok, hallgatók stb.) igényeihez és előismereteihez igazítva kerül kialakításra.

A fentiek elsajátítása, mint látható volt, nem csupán technikai elemeket tartalmaz, és nem is csupán technológiai előnyöket adhat. Az MI-kompetenciák fejlesztése által a technikai tudás mellett a hatékonyság, a kritikus gondolkodás

és a gyakorlati alkalmazás megvalósításának képessége egyszerre fejlődik.

A hatékonyság növelését ebben az esetben a munka MI-vel történő támogatásának lehetőségeként is azonosíthatjuk. A kritikus gondolkodás lehetőséget teremt arra, hogy ismereteink birtokában megfelelő döntést hozzunk, hogy mely esetben és milyen mértékben alkalmazzuk az MI által nyújtott lehetőségeket, illetve a kapott eredmények, döntések megfelelőségébe vetett hitet is csökkenti, ezáltal lehetőséget teremt, hogy épp úgy, ahogy egy ember esetében tennénk, értékeljük a kapott választ, ne csupán elfogadjuk. (WB)

Mit olvasnak az állatorvosok? Rövid interjú könyvekről

Egy új rovatot szeretnénk most elindítani a Noctuában a fenti címmel, amelynek keretében állatorvosokat kérnénk meg arra, hogy meséljenek könyvélményeikről, könyvekkel és olvasással kapcsolatos benyomásaikról.

Az első, akit felkértünk, **dr. Sterczter Ágnes**, az Állatorvostudományi Egyetem Belgyógyászati Tanszékének habilitált egyetemi docense, oktató és kutató, akinek főbb kutatási területe a kutya-macska gasztroenterológia és hepatológia. Nagyon szeret olvasni, éppen ezért, bár megkeresésünk váratlanul érte, de örömmel válaszolt a következő kérdésekre.

- Az első kérdésem az lenne, hogy van-e olyan állatorvosi szakkönyv, amely nagy hatással volt Önre a tanulmányai során és/vagy amelyet ajánlana hallgatóknak is?

- A belgyógyászat témakörében az angol nyelvű hallgatók számára alapvető szakirodalomként tekinthetünk a Nelson-Couto-kézikönyvre. Ez a mű átláthatóan, jól strukturáltan tárgyalja a hallgatók számára fontos alapismerteket, így kiválóan alkalmas oktatási célokra. Ugyanakkor, mivel elsősorban didaktikai jellegű összefoglaló mű, komolyabb kutatási tevékenységhez nem tekinthető elsődleges forrásnak. Ezzel szemben a 3-4 évente megjelenő Ettinger egy másik meghatározó szakirodalom a területen, azonban ez a mű már nem az alapvető képzésben részt vevő hallgatók számára készült, hanem elsősorban az állatorvosok számára nyújt alapos és részletes betekintést a belgyógyászat újabb eredményeibe.

A magyar nyelvű hallgatók számára vannak elérhető magyar nyelvű kézikönyvek, pl. az **Állatorvosi belgyógyászat I.: A kutyák és a macskák betegségei** (kiadó: Magyar Állatorvosi Kamara, 2019), melyet a Belgyógyászati Tanszék korábbi vezetője, prof. dr. Vörös Károly szerkesztett, és társszerzőként a munkában a tanszék valamennyi kollégája részt vett. A magyar hallgatók számára is hasznos olvasmány lehet az előbb említett külföldi szakirodalom.

- Hogyan látja a tudományos publikációk és a tudományos könyvek szerepét az állatorvosi szakmában?

- Szakcikkek nélkül nem tudnak az állatorvosok létezni, hiszen még egy szűkebb szakterületen is nélkülözhetetlen a friss kutatási eredmények követése, hogy a szakemberek naprakészek legyenek. A gyorsan változó környezetben különösen nagy jelentősége van a digitális formában megjelenő szakcikkeknek, amelyek szinte azonnal elérhetővé teszik az új tudományos eredményeket. A saját szakterületemen azt tapasztalom, hogy a nyomtatott szakkönyvek megjelenésekor azok egyes információi már akár aktualitásukat is veszthették, ami tovább erősíti az online források elsődlegességét a napi szintű szakmai tájékozódásban.

- Van olyan szépirodalmi mű vagy szerző, amely inspirálta Önt a munkájában?

A személyiségünk fejlődéséhez nélkülözhetetlen, hogy minél többet olvasson az ember. Korábban, amikor több időm volt, többet, mostanában valamivel kevesebbet olvasok. A középiskolában az orosz szerzők, mint Tolsztoj, Dosztojevskij, Csehov kerültek előtérbe, majd egyetemistaként, minden vizsgaidőszakban Németh Lászlót olvastam, magam sem tudom, miért. Korszakoként nagyon eltérő volt, hogy mit olvastam, de az olvasás mindig is része volt az életemnek. Az utóbbi években pl. Gabriel García Márquez-, Paulo Coelho- és pszichológiai könyveket olvastam többet. Utoljára Orvos-Tóth Noémi Örökölt sors c. könyvét olvastam. A szabadidőm eltöltésében az olvasás mindig kiemelt szereplő volt, azonban rohanó életemben egyre értékesebbé válnak azok a pillanatok, amikor teljes csend van körülöttem, akár csak néhány percre is. Az elmélyült gondolkodás, a nyugodt kikapcsolódás elsődleges szükséglet-

té vált számomra, amelyhez a csend elengedhetetlen, ezt követheti persze olvasás is.

- Előnyben részesíti a digitális könyvet a nyomtatott könyvekkel szemben?

Főleg a szépirodalmi könyveknél fontos, hogy a kezembe fogjam, érezzem a papír tapintását, az új könyv illatát, szóval fontosnak érzem, hogy papíron megjelent könyvet olvassak, vegyek kézbe. Ezen a téren meglehetősen konzervatív vagyok, és azt gondolom, hogy másképp maradnak meg a papíron olvasottak. Ugyanakkor, mikor legutóbb a legújabb Ettinger-köteteket vittem haza, és majd megszakadtam közben, az egyik portás megjegyezte: „Doktornő, van ám olyan is, hogy pendrive”, és ekkor azt gondoltam, hogy ó, igen, ez jogos észrevétel. Most már megfontolnám, hogy meg akarom-e még egyszer venni ezt a mázsás szakkönyvet papíron, de szépirodalmat továbbra sem vennék digitális formában.

- Mi lenne az utolsó gondolat, üzenet az olvasók számára?

- Utolsó gondolat? Nem is tudom... talán, ha az olvasással kapcsolatban kellene valamit mondanom, annyit mondanék, hogy olvasás nélkül lehet ugyan élni, de igazán tartalmas életet csak olvasással lehet élni. (WB)

A könyvtárban elérhető: Côté, E., Ettinger, S.J., Feldman, E.C.: Ettinger's Textbook of veterinary internal medicine. Vol. 1-2. Philadelphia, Elsevier, 2024.

Vörös Károly (írta és szerk.): Állatorvosi belgyógyászat. I. kötet. Budapest, Magyar Állatorvosi Kamara, 2019.